

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

**СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :
ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ**

до 80-річчя від дня народження
доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова
матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса

2026

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія», 2026. 274 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.33882>

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

Key words: legal anthropology, anthropologization of law, legal innovation studies, legal innovations, human being, legal subjectivity, legal tradition, renewal of law, digitalization of law, anthropological assessment.

Дудченко Валентина Віталіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України,
професор кафедри загальної теорії права та держави*

DOI:

МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ Ю. М. ОБОРОВОТА У ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Сучасна юриспруденція перебуває у стані методологічного оновлення, зумовленого різноманітними викликами. Традиційні підходи до юридичного пізнання дедалі частіше виявляються недостатніми для пояснення багатовимірних процесів розвитку права, що актуалізує потребу переосмислення методологічних засад сучасної юридичної науки.

Особливе місце у формуванні української загальнотеоретичної юриспруденції належить науковій спадщині Ю. М. Оборотова, в якій методологія розглядається як фундаментальна основа розвитку правової науки. Його дослідження стали одними із перших системних обґрунтувань необхідності методологічного оновлення юриспруденції в умовах переходу від класичних моделей правового мислення до плюралістичної та міждисциплінарної моделей юридичного пізнання.

Методологія юриспруденції у концепції Ю. М. Оборотова набуває значення особливої сфери юридичного пізнання, що забезпечує не лише вибір дослідницького інструментарію, а й формування способу бачення та досягнення правової реальності [3].

Така позиція демонструє відхід від спрощеного уявлення про методологію як сукупність методів і є підтвердженням її сприйняття як багатоманітного явища, що має свої завдання та функції, структуру. Стосовно структури, Ю.М.

Оборотов наголошував на її концептуальному та інструментальному рівнях: «... для концептуального рівня характерні концептуальні ідеї, концепти, концептуальні підходи і методологічні принципи» [1, с. 79]. Підтримуючи зазначену позицію, відзначимо особливу роль концептуальних підходів, які є стратегією дослідження, його орієнтиром і відзначаються світоглядною позицією суб'єкта пізнання.

До інструментального рівня вчений відносив різноманітні методи: філософські, загальноюридичні, приватно-наукові та спеціальні.

Ключовою методологічною установкою Ю. М. Оборотова стала наукова позиція щодо «єдності традицій та новацій». Ця ідея проходить фактично через усю наукову траєкторію Ю. М. Оборотова, який досліджував правовий розвиток через співвідношення традицій, правової спадщини, наступності, акультурації та новацій [5].

За цілком слушною думкою науковця, «новація не означає заперечення традиції». Методологічно це дозволяє розглядати розвиток права не за спрощеною моделлю «від старого до нового», а через взаємодію стабільності та мінливості, наступності та оновлення.

У науковій спадщині Ю. М. Оборотова простежується послідовний перехід від осмислення традицій і новацій у правовому розвитку до обґрунтування необхідності інноваційного розвитку самої методології юриспруденції. Така методологія характеризується плюралістичністю, міждисциплінарною відкритістю, використанням змішаних систем та орієнтацією на багатовимірне досягнення правової реальності. Для Ю. М. Оборотова методологічна інноватика є не доповненням до методології, а способом забезпечення її адекватності мінливій правовій реальності.

Важливим кроком стало обґрунтування Ю. М. Оборотовим руху «від пізнання до досягнення правової реальності» [4, с. 19]. Зазначена концепція підкреслює затребуваність переходу від одновимірного сприйняття права як об'єкта раціонального наукового опису до його осмислення як складного соціокультурного феномену, що забезпечує поєднання: антропології, аксіології, герменевтики та цивілізаційного бачення права.

Визнаючи право багатовимірним феноменом, жодна окрема методологія не може претендувати на його вичерпне пояснення. Антиномічна структура права є підтвердженням цього. Зазначений аргумент послідовно простежується в наукових концептах Ю. М. Оборотова, де поряд співіснують юридична антропологія, аксіологія, герменевтика, системне бачення права та інші методологічні перспективи, а у пізніших роботах ця логіка виходить вже на проблему міждисциплінарності та змішаних методологій. Вказані положення отримали вираз у «методологічній відкритості сучасної юриспруденції», для якої міждисциплінарні запозичення перестають бути чимось факультативним і входять у сам процес правового та державного буття [2].

Відтак, цілком логічним вбачається висновок, що плюралістичність методології є наслідком не довільного множення методів, а багатовимірності самої правової реальності.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що наукова спадщина Ю. М. Оборотова сформувала цілісну концепцію методології сучасної юриспруденції, в основі якої лежить ідея відкритості юридичного пізнання до змін правової реальності. Її цінність полягає у переорієнтації методології з інструментального рівня на рівень світоглядної організації юридичної науки, де методологічні підходи виступають засобом осмислення природи права, закономірностей його розвитку та способів взаємодії права із суспільством.

Науковий підхід Ю. М. Оборотова демонструє, що розвиток юриспруденції забезпечується не заміною одних методологічних моделей іншими, а їх взаємодією, взаємодоповненням і здатністю адаптуватися до нових викликів. Саме тому методологічний плюралізм, міждисциплінарність, поєднання традицій і новацій, а також орієнтація на багатовимірність правової реальності набувають значення фундаментальних засад сучасних юридичних досліджень.

В умовах цифрової трансформації держави і права концептуальні положення Ю. М. Оборотова не втрачають своєї актуальності, а отримують новий зміст. Вони створюють теоретичне підґрунтя для розвитку методологічної інноватики, яка забезпечує здатність юриспруденції

досліджувати сучасні моделі правового впливу, зберігаючи при цьому спадкоємність загальнотеоретичної правової традиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / за ред. Ю.М. Оборотова. О. : Фенікс, 2015. 488 с.
2. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов та ін. ; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2019. 420 с.
3. Оборотов Ю. М. Аспекти розгортання методології юриспруденції. Право України №1. 2014. С.33-39.
4. Оборотов Ю. М. Традиції та інновації у правовому розвитку. Психологія і суспільство, № 1(15). 2017. С. 15-42. URL: <https://pis.wunu.edu.ua/index.php/uapis/article/view/135>. (дата звернення: 04.09.2026).
5. Оборотов Ю. М. Традиції та новації в правовому розвитку: загальнотеоретичні аспекти : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2003. 38 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/595cc64d-ca48-42e4-9209-2bdb7acd75db/content> (дата звернення: 03.09.2026).

Ключові слова: сучасна юриспруденція, методологія, традиції та новації, концептуальний рівень методології, інструментальний рівень методології, методологічний плюралізм, міждисциплінарність.

Key words: modern jurisprudence, methodology, traditions and innovations, conceptual framework of methodology, instrumental level of methodology, methodological pluralism, interdisciplinary approach.

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.	3
СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	6
Завальнюк Володимир Васильович	
АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ ОНОВЛЕННЯ ПРАВА	6
Дудченко Валентина Віталіївна	
МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ Ю. М. ОБОРОТОВА У ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	10
Бехруз Хашматулла	
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ В НАУКОВІЙ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА ОБОРОТОВА.....	14
Бобровник Світлана Василівна	
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ НАУКИ: АНАЛІЗ ІДЕЙ Ю.М.ОБОРОТОВА.....	20
Манько Денис Григорович	
ЮРИДИЧНИЙ КРЕАТИВІЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	25
Рязанов Михайло Юрійович	
НОРМАТИВНИЙ ФАКТ У МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ	31
Мельничук Ольга Степанівна	
СИНТАГМА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПЦІЇ Ю. М. ОБОРОТОВА.....	366
Васильєв Сергій Володимирович	
ТРАНСНАУКА ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ: ВІД ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОСТІ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАННЯ	41
Литвинов Олександр Миколайович	
СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОЗНАВСТВО І ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ: СПРОБА АКТУАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ	47
Крижановський Анатолій Федорович	
НАУКОВА СПАДЩИНА ЯК ДЖЕРЕЛО НОВАЦІЙ: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ ІДЕЙ Ю. М. ОБОРОТОВА	52
Богуцький Павло Петрович	
ПРАВОВА ІННОВАТИКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	57
Антошина Ірина Володимирівна	
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	62
Завальнюк Ірина Володимирівна	